

Kirjastosektoreiden puheenjohtajien ja sihteerien kokous

Aika Torstai 15.6.2016 klo 11–13
Paikka Kansalliskirjasto, Fabianian kokoushuone, Yliopistonkatu 1, 2krs, Helsinki

Kutsutut

Kai Ekholm, Kansalliskirjasto, puheenjohtaja
Katja Halonen, Suomen yliopistokirjastojen neuvosto
~~Tiina Helamaa, Erikoiskirjastojen neuvosto~~
Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Pirkko Keloharju, Kansalliskirjasto
Minna-Liisa Kivinen, Kansalliskirjasto, sihteeri
Hanna Lahtinen, AMKIT-konsortio
Erkki Lounasvuori, Yleisten kirjastojen neuvosto
Soile Manninen, Erikoiskirjastojen neuvosto
Noora Montonen, AMKIT-konsortio
Ulla Nygrén, Suomen yliopistokirjastojen neuvosto
Rebekka Pilppula, Yleisten kirjastojen neuvosto
Liisa Savolainen, Kansalliskirjasto
~~Maria Virtanen, Kansalliskirjasto, sihteeri~~

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toteasi osallistujat.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellinen sektorikokous oli 16.5.2016. **Liitteenä 1** on edellisen kokouksen pöytäkirja.

Päätös

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Esityslistan hyväksyminen

Sektorikokouksen esityslista liitteineen on lähetetty kutsutuille keskiviikkona 7.6.2017.

Päätös

Hyväksyttiin esityslista.

4. Ajankohtaista Kansalliskirjastossa

Kansalliskirjaston organisaatiouudistus ja uudet rekrytoinnit

Kansalliskirjastoon on muodostumassa uusi organisaatiomalli, jossa on kaksi tulosaluetta: tutkijapalvelut ja organisaatioiden palvelut. Kristiina Hormia-Poutanen nimitetään organisaatiopalveluiden palvelujohtajaksi, toista palvelujohtajaa ollaan rekrytoimassa.

Varastokirjaston yhdistämisestä Kansalliskirjastoon

Varastokirjaston yhdistäminen Helsingin yliopistoon ja osaksi Kansalliskirjastoa näyttää hyvin todennäköiseltä. Opetus- ja kulttuuriministeriö perustaa työryhmän valmistelemaan mahdollista Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston hallinnollista yhdistämistä.

Tarkoituksena on, että Kansalliskirjasto integroi Varastokirjaston palvelut osaksi Kansalliskirjaston palveluita tulevaisuutta rakentaen. Suunnitelmia yhdistämiselle ei ole vielä tehty, joten aikatauluja ei ole vielä tiedossa.

15.6.2017

Keskustelu ja kommentit

Palvelut ovat hyvin tärkeitä kirjastoille ja kirjastosektoreita tulee kuulla palveluita suunniteltaessa. Yhdistäminen avaa myös mahdollisuuksia uusille palveluille, mutta palvelun ydin ei saa vaarantua ja julkaisujen saatavuus tulee taata jatkossakin.

Tässä vaiheessa ei olla vielä keskusteltu toiminnallisuuksista, joten linjauksia uusille palveluille ei vielä ole. Ensimmäisessä vaiheessa selvitetään hallinnollisia ja juridisia asioita. Vasta sen jälkeen aletaan suunnitella toiminnallisuutta.

Yleiset kirjastot ovat tekemässä suunnitelmaa musiikkiaineiston varastoinnista. Nykyisellään Varastokirjasto ei vastaanota musiikkinaineistoa. Yleiset kirjastot toivovat, että uusia palveluita suunniteltaessa otettaisiin huomioon myös musiikkiaineisto.

5. Kirjastoverkkopalveluiden toiminta 2016 (Liite 2)

Kansalliskirjaston vuosiraportti on käsitelty Kansalliskirjaston johtokunnassa 16.2.2017. Vuosikertomus löytyy Kansalliskirjaston verkkosivulta osoitteesta <https://www.kansalliskirjasto.fi/fi/ajankohtaista/vuosikertomus-2016>. Sektorikokouksessa käydään läpi tarkemmin kirjastoverkkopalveluiden toiminta vuonna 2016. **Liitteenä 2** on kirjastoverkkopalveluiden vuosiraportti 2016, johon on koottu kirjastojen yhteisiä palveluja koskevat asiat.

Kirjastojen yhteiset palvelut muodostavat keskeisen osan korkeakoulukirjastojen, erikoiskirjastojen ja yleisten kirjastojen digitaalisen palvelutuotannon tarvitsemasta infrastruktuurista. Kirjastojen yhteiset palvelut koostuvat verkkoaineiston hankinnasta (FinELib), Kansallisesta digitaalisesta kirjastosta (KDK) ja kirjastojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä, tietokantojen ylläpidosta ja käyttöönasettamisesta sekä julkaisuarkistopalveluista. Palvelukokonaisuuteen sisältyy myös vaikuttavuuden arviointi sekä koulutus- ja viestintäpalvelut.

Esitys

Kristiina Hormia-Poutanen esitteli kirjastoverkkopalveluiden toimintaa vuonna 2016.

Keskustelu ja kommentit

Vuosiraportissa olisi hyvä näkyä se, että palveluiden tulokset on saavutettu yhteistyössä sektoreiden kanssa. Kansalliskirjasto kiinnittää seuraavaa vuosiraporttia tehtäessä huomiota siihen, että tuloksissa on näkyvissä yhteistyö.

5. Kirjastoverkkopalveluiden talousraportti 2016 (Liite 3)

Sektoreiden edustajille on toimitettu Kansalliskirjaston kirjaston yhteisten palveluiden talousraportti vuodelta 2016. Liitteenä 3 on raportti taloudesta (Kansalliskirjaston linjausten mukaisesti liitettä 3 ei julkaista avoimesti verkossa.)

Esitys

Käydään läpi kirjastojen yhteisten palveluiden talousraportti vuodelta 2016. Esittelijänä Pirkko Keloharju.

Keskustelu ja kommentit

Talousraporttia pidettiin selkeänä. Talousraportti on tarkoitettu sektorikokouksen sisäiseen käyttöön, mutta toteutumista voi tarvittaessa kertoa sektoreilla.

6. Kirjastoverkkopalveluiden toimintasuunnitelma vuodelle 2017 (Liite 4)

Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalveluiden toimintasuunnitelma vuodelle 2017 toimintasuunnitelma sisältää perustoiminnan lisäksi lukuisia kärki- ja kehittämishankkeita kirjastojen yhteisten palveluiden alueella. **Liitteenä 4** on esitys kirjastoverkkopalveluiden toimintasuunnitelman painopisteistä.

Esitys

Kristiina Hormia-Poutanen esitteli kirjastojen yhteisiin palveluihin liittyviä kehittämishankkeita ja toiminnan painopisteitä kirjastoverkkopalveluiden vuoden 2017 toimintasuunnitelmassa.

Keskustelu ja kommentit

Automaattisen sisällönkuvailun työkalujen kehittämistä pidetään tärkeänä ja toivottiin, että nyt aloitettujen työkalujen kehittämiseen voisi panostaa Kansalliskirjastossa.

Keskusteltiin siitä, miten priorisointia on tehty palveluissa ja palveluiden välillä sekä siitä miten sektorit ovat tulleet kuulluksi priorisoinneista päätettäessä.

Palveluiden priorisoinnista on keskusteltu tulosneuvotteluissa sekä palveluiden ohjausryhmissä ja muissa formaaleissa kanavissa. Keskustelussa tuotiin esiin, että aina formaalit kanavat eivät ole riittäviä vuorovaikutuksen kannalta ja toivottiin innovatiivisempia ja laajempia kanavia strategisten linjausten käsittelyyn. Tuotiin esiin myös, että yleisten kirjastojen sektori on erilainen kuin muut kirjastosektorit ja keskitettyjä palveluita tuottaa myös valtakunnallista kehittämistehtävää hoitava kirjasto.

Palvelut organisaatioille ovat tärkeä osa Kansalliskirjaston toimintaa. Kirjastoverkkopalveluiden vakiintuneita formaaleja kanavia ovat johtokunta, sektorikokoukset ja ohjausryhmät. Lisäksi palautetta saadaan palveluiden palautekyselyistä sekä kaikkia palveluita koskevasta palvelukyselystä. Vuorovaikutteisia kanavia, kuten webinaareja ja keskustelufoorumia on kehitetty mahdollistamaan keskustelua.

Keskusteltiin Kotilava-hankkeen rahoitusmallista. Maksuja pidettiin suurina verrattuna aineistojen tilaushintoihin. Mallia on esitelty Unifissa ja esittelijöiden mukaan rehtorit pitivät mallia hyvänä.

7. Tekijänoikeuden alaisten digitoitujen aineistojen asiakaskäyttö

Kansalliskirjasto on aloittanut sopimuslisenssijärjestöjen kanssa neuvottelut tekijänoikeudenaalaisten digitoitujen aineistojen laajemmasta asiakaskäytöstä. Liisa Savolainen esittelee Kansalliskirjaston neuvotteluesityksen asiakaskäytön laajentamiseksi.

Esitys

Kansalliskirjasto on avannut digitoitua sanoma- ja aikakauslehdet vuoteen 1920 saakka. Kansalliskirjasto rahoittaa tämän vuoden ajan avaamisen kustannukset. Kansalliskirjasto on tehnyt kopiostolle esityksen aineistojen vapaasta käytöstä vuonna 1929 julkaisutuihin lehtiin asti sekä käyttöoikeudesta korkeakoulujen IP avaruudessa vuonna 1949 julkaistuihin asti. Kopiostolta on saatu ehdotus, josta on jätetty pois käyttö korkeakoulujen IP avaruudessa ja jossa hinta on korkeampi kuin mihin Kansalliskirjasto oli varautunut. Kansalliskirjasto pyrkii vaikuttamaan siihen, että maksut eivät muodostu kohtuuttomiksi. Kuitenkin saataa tulla tilanne, jossa tarvittaisiin mukaan yliopistoja ja korkeakouluja maksamaan tutkijoiden käyttöä.

Keskustelu ja kommentit

Erityisesti historian ja yhteiskuntatieteen tutkijat hyötyisivät avoimesta tutkijakäytöstä. Yliopistot käyvät syksyllä tulosneuvotteluja ja siksi tarvitaan lukuja mahdollisimman pian.

8. Vaikuttavuuden arviointi ja kirjastotoiminnan tilastointi tulevaisuudessa

15.6.2017

Helsingin yliopiston 2015-2016 muutosohjelman seurauksena Kansalliskirjaston resurssit vähenivät ja palveluiden tuottamista on jouduttu arvioimaan. Kirjastoverkkopalvelut ei enää voi tuottaa entisen kaltaisia vaikuttavuuden arviointiin liittyviä palveluita.

Kirjastoverkkopalvelut ei enää toteuttanut kansallista loppukäyttäjäkyselyä vuonna 2016. AMK-sektori toteutti kyselyn omalla sektorillaan kirjastojen voimin.

Kansalliskirjasto ylläpitää ja koordinoi tieteellisten kirjastojen yhteistilastoa ja siihen liittyvää KITT2-ohjelmistoa. Yhteistilastoon liittyvä palvelu päättyy Kansalliskirjastossa tuloskauden aikana ja vaikuttavuuden arvioinnin palveluille etsitään tulevaisuuden ratkaisuja yhdessä kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointiryhmän kanssa.

Esitys

Kristiina Hormia-Poutanen kertoi suunnitelmista, jotka liittyvät vaikuttavuuden arvioinnin tulevaisuudesta.

Keskustelu ja kommentit

Yleisten kirjastojen näkökulmasta vaikuttavuuden arviointi on tärkeää ja kysytään miksi juuri tästä ollaan supistamassa. Alustavana suunnitelmana on, että kansallista käyttäjäkyselyä alkaa tuottaa AVI ja ylläpitäjänä toimii kirjastot.fi.

Kirjastojen yhteistilasto on aikanaan muodostettu johtamisen apuvälineeksi. SYNin tekemän kyselyn perusteella KITT-tilastoa pidetään tärkeänä, mutta sitä tulisi uudistaa. Pääosa vastaajista piti tärkeänä, että Kansalliskirjasto jatkaisi tilaston ylläpitäjänä. Tilastoa on käytetty paljon esimerkiksi tulosneuvotteluissa benchmarkauksessa.

Myös yleiset kirjastot ovat olleet tyytyväisiä KITT-tilastoalustaan. Tilastokeskus ei voi ottaa kirjastojen yhteistilastoa ylläpidettäväksi.

9. Ajankohtaista sektoreilta

Esitys

Käytiin läpi kirjastosektoreiden ajankohtaisia asioita

AMKIT-konsortio

Keväällä saatiin hyväksytyä strategia. Strategian tärkeimmät painopisteet ovat avoimuuden edistäminen sekä uusien oppimisympäristöjen kehittäminen. On muodostettu uusia työryhmiä ja työtapoja. Tärkeimpiä ajankohtaisia asioita ovat julkaisuarkisto Theseuksen visio ja sen tulevaisuuden kehittäminen sekä kirjastojen taustajärjestelmän hankinta. AMKIT-konsortion strategia liitetään sektorikokouksen pöytäkirjan liitteeksi.

Erikoiskirjastojen neuvosto

Erikoiskirjastot järjestivät keväällä järjestelmäpäivän, joka onnistui erittäin hyvin. Päivässä oli eri toimittajien esittelyitä, yhteishankinnan projektin esittely sekä esitys Celia-kirjaston järjestelmävaihdoksesta.

Suomen yliopistokirjastojen neuvosto (SYN)

Strategiakausi on lopullaan ja uuden strategian laatiminen on käynnissä. Avoimen tieteen asiat puhuttavat, erityisesti APC maksut. Ajankohtaisia asioita ovat EU:n tietosuoja-asetuksen valmistelu ja sen vaikutus kirjastoissa sekä uuden taustajärjestelmän hankinta.

15.6.2017

Yleisten kirjastojen neuvosto

Yleisten kirjastojen palveluita koskeva kirjastolaki on valmistunut. Yleisillä kirjastoilla on into alkaa kehittää palveluita uuden lain pohjalta. Maakuntakirjastot ovat korvautuneet alueellisilla kehittämiskirjastolla.

10. Muut asiat

Kokouksessa ei ollut muita asioita.

11. Tiedotusasiat

Turussa KINE-päivät 19.-20.10.2017

12. Seuraavan kokouksen ajankohta

Esitys

Sovitaan seuraavan sektorikokouksen ajankohta.

Seuraavan sektorikokouksen ajankohta sovitaan erikseen.

13. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 12:48.